

משנה - מעשרות - עיקר תוי"ט

פרק א

פרק א - משנה א פרק א - משנה ב פרק א - משנה ג פרק א -
משנה ה פרק א - משנה ו פרק א - משנה ז פרק א - משנה ח

פרק ב

פרק ב - משנה א פרק ב - משנה ב פרק ב - משנה ג פרק ב -
משנה ד פרק ב - משנה ה פרק ב - משנה ו פרק ב - משנה ז פרק
ב - משנה ח

פרק ג

פרק ג - משנה א פרק ג - משנה ב פרק ג - משנה ג פרק ג -
משנה ד פרק ג - משנה ז פרק ג - משנה ט פרק ג - משנה י

פרק ד

פרק ד - משנה א פרק ד - משנה ג פרק ד - משנה ה

פרק ה

פרק ה - משנה א פרק ה - משנה ב פרק ה - משנה ד פרק ה -
משנה ה פרק ה - משנה ו פרק ה - משנה ח

פרק א - משנה א

{א} וּלְעִיל בְּפֶרֶק קָמָא דְפָאָה מְשֻׁנָּה וְי' דְרִישׁ מִדְּכָתִיב (דְּבָרִים יד) וּבֵא הַלְוִי כִי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחַלָּה עִמָּךְ :

פרק א - משנה ב

{ב} חֵיבוֹת. פְּרוֹשׁ כְּשֶׁאוֹכֵל קִבֵּעַ. אֲבָל עֲרֵאֵי רִשָּׁאֵי עֲדִין לְאָכֵל עַד שְׂיִגְיֵעוּ זְמָנִים אַחֲרֵיהֶם :

פרק א - משנה ג

{ג} לְעִנְיֵן זֵיתִים כְּתִב כּוֹן, וּלְעִנְיֵן תְּבוּאָה כְּשֶׁבֶא לְטַחֲנוֹן. תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב :

פרק א - משנה ה

{ד} שְׂיִחְפָּה. פְּרוֹשׁ פְּעָמִים שְׂאֵין רְצוֹנוֹ לְמִלְאוֹתָהּ וּמְכֻסָּה הַפְּרוֹת שֶׁבְּכֹלֶּה בְּעֵלִין אוֹ בְּהוֹצֵין וּבְכִיּוּצָא בָהֶם, וְהֵינּוּ דְקָאֵמַר מְשִׂיחְפָּה. תּוֹסֵפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הַפְּרוֹשׁ :

פרק א - משנה ו

{ה} הַצְּמוּקִין. הָעֲנָבִים הַיְבֵשִׁים. הַרְמַבִּ"ם : {ו} מְשִׂיעֵמִיד. עֲרָמָה, שְׂדֵרְךָ לְהַעֲמִידֵם בְּרֵאשׁ הַגָּג לְיְבֵשָׁם. פְּרוֹשׁ : {ז} בְּחֵלוֹף, כְּמוֹ שֶׁמְלָה שֶׁלְמָה :

פרק א - משנה ז

{ח} הַטַּעַם שְׂאֵין הַמְנַהֵג שְׂיִבְשֵׁל אָדָם וַיֹּאכֵל וְתִקְרָא זֹאת הָאֲכִילָה עֲרֵאֵי, לְפִי שְׂפִינּוֹן שֶׁבִשֵׁל אֵינּוֹ עֲרֵאֵי. הַרְמַבִּ"ם :

פרק א - משנה ח

ב**פרק****פרק ב - משנה א**

{א} דאלו ראו פני הבית על ידי בעל הבית והקבעו למעשר טביל להו
ואסורים לכל אדם: {ב} לבתיכם. דוקא לבתיכם, דאלו לביתי אין בית
אחר טובל טובל. תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ב

{ג} וצריך לומר שהפרות מנחים בשוק, דאלו הפרות המה גם כן בשער
או בחנות, אם כן טבולים והקבעו למעשר ואסורין גם לאחרים. והוא
הדין דהנה מצי למתני היו יושבים בבית, אלא שדרך המוכר פרות לישוב
בשער או בחנות: {ד} דברי רבי נחמיה במשנה ה' פרק ג'. ובירושלמי,
רבי יהודה ורבי נחמיה אמרו דבר אחד:

פרק ב - משנה ג

{ה} דאלו הגיע השבת טבלו אף על פי שלא יחדם לצרף השבת. וירושלמי:
{ו} הראשון. כלומר כיון שהגיע לבית הראשון שבעיר נטבלו הפרות אף
על פי שלא לן שם. הר"ש:

פרק ב - משנה ד

{ז} וחכמים אוסרים. טעמיהו, דסברי דכשכונסין תאנים בפלכלה יש
שמניחין אותן כד ונהו גמר מלאכה, אף על גב דלאו כלי עקמא עבדי הכי
אלא מחליקים אותם כדאיתא סוף פרק דלעיל. תוספות יום טוב:

פרק ב - משנה ה

{ח} בגמרא פָּרַק ז' דְּבַבְא מְצִיעָא אֲסַמְכִינָן אַקְרָא כִּי קַבְצָם כְּעֵמִיר גְּרָנָה (מִיכָה ד), וּפְרַשׁ רַשׁ"י אִין גְּרָן בְּלֵא קַבּוּץ, וְאִין קַבּוּץ פְּחוּת מְשֻׁתָּם :

פרק ב - משנה ו

{ט} וְאוֹכֵל. פְּרוּשׁ בְּעוּדוֹ בְּמַחְבֵּר כְּמוֹ שֶׁפָּתַח הַרְמְב"ם, שֶׁלֹּא יִכְרֹת הָאֲשֻׁפּוֹל כְּלוּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב בְּמַעֲשְׂרוֹת, שֶׁהָרִי לֹא קָנָה אֶלֶּא הִנְתַּלְשׁ. מַה שֶּׁאִין כּוֹן בְּסִיפָא דְאֶמְרִינָן אֵלּוּ בְּמַחְבֵּר קָנָה, וְיִתְנֶן בְּרִישׁ פְּרָק ה' דְּהַקּוּנָה בְּמַחְבֵּר לֹא נִקְבַּע לְמַעֲשֵׁר: {י} בְּמַחְבֵּר. וְנַעֲשֶׂה כְּבַעַל הַגְּנֵה דְתַנּוּן לְעִיל דְאוֹכֵל מִהוֹן עֲרֵא, וְעוּד תַּנּוּן בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע פְּטוּר. הַר"שׁ:

פרק ב - משנה ז

{יא} בְּנֵי בִשְׁכָרִי. פְּרַשׁ רַשׁ"י בְּמַסְכַּת בְּבֵא מְצִיעָא דָּף צ"ב בְּשִׁכָר שֶׁקֻּצְצָתָ לִי. וְהַתּוֹסְפוֹת מְפָרְשִׁים בְּשִׁכָרִי הֵינּוּ תַחְתֵּי. וְחֵיב אֶפְלוּ עַל מַה שֶּׁהִיָּה אוֹכֵל הָאֵב, לֹא בְלִבְד מַה שֶּׁיֵּאָכֵל הוּא יוֹתֵר מִן הָאֵב, מְשׁוּם דְּמַחְזִי כְּמַקָּח: {יב} אוֹכֵל וְחֵיב. סֵתְמָא דְלֹא כְרַבִּי יְהוּדָה דְסוּף פְּרָקִין שְׁסוּבְר דְכָל מַקָּח דְלִקְצוֹת פְּטוּר (וּבִסְפָר תּוֹסְפוֹת חֲדָשִׁים מוֹכִיחַ מִלְּשׁוֹן הַרְמְב"ם דְּלִקְצוֹת דְרַבִּי יְהוּדָה אֵינּוּ דְמִי לְדַהֲקָא דְרוּצָה לְאַכֵּל מִיָּד וְהָוּה אֶצְלוּ דְבָר הַגְּמוּר) וְעִין עוּד אַחֲרֵי זֶה:

פרק ב - משנה ח

{יג} בְּלִבְסִים. מִתְנִיתִין כְּשֶׁלְּבָסִים וְתֵאֵנִים מְרַכְבִּים בְּיַחְוֹר אַחַד, וְאֶפְלוּ הָכִי לֹא יֵאָכֵל, דְּאִי לֹא תִימָא הָכִי הָא תְּנִינָא בְּבֵא מְצִיעָא (דָּף צא) הִיָּה עוֹשֶׂה בְּיַחְוֹר זֶה לֹא יֵאָכֵל בְּיַחְוֹר אַחֵר. הַר"שׁ בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי: {יד} וְטַעְמָא דְמִתְנִיתִין דְלְעִיל סֵתְמָא וְאַחֵר כֹּד מַחְלוּקַת דְהַקָּא, וּבְכִי הָא לִית הַלְכָתָא כְּסֵתָם כּוּ'. וּמִיָּהוּ נִרְאָה לִי דְדָאף לְרַבִּי יְהוּדָה עַד כְּאִן לֹא פְטוּר בְּלִקְצוֹת אֶלֶּא כְּשֶׁאוֹכֵל אַחַת וְלֹא צָרַף שְׁתֵּי, דְצָרוּף קוֹבַע לְמַקָּח כְּדְלְעִיל מְשֻׁנָּה ה'. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב:

ג

פרק

פרק ג - משנה א

{א} **בָּנִיו וּבְנֵי בֵיתוֹ**. בִּירוּשָׁלַיִם מִבְּאֵר דָּאָף דְּמִזֹּנוֹת אֲשֶׁתוֹ עָלָיו, הוֹאִיל וְאֲכִילְתָּהּ אֵינָה אֶלָּא מִתְנַאי בֵּית דִּין, לֹא דְמִי לְתַנַּאי דְּפוּעָלִים. לְפִי שְׁבִית דִּין שֶׁהִתְנֵנוּ וְתִקְנֵנוּ מִזֹּנוֹת לְאִשָּׁה, לֹא תִקְנֵנוּ אֶלָּא שְׁלַעֲנָן מַעֲשָׂרוֹת לֹא תִהְיֶה אֶלָּא כְּמִתְנָה: {ב} **אוֹכְלִין**. אִם נָתַן לָהֶם: {ג} דְּהָא דְּפִרְשׁ סוּף פְּרָקִין דְּלַעִיל דְּפוּעָל אוֹכַל מִן הַתּוֹרָה בְּתַלּוּשׁ שְׁלֵא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ, הִינּוּ שְׁלֵא נִגְמְרָה לְמַעֲשֵׁר. וּמִיָּהוּ בְּשַׁעַת גְּמַר מְלֹאכָה בְּעֵינָן וְלֹא לְהַעֲבִירָן כּוּי. וְעֵין מְשֻׁנָּה ב' פֶּרֶק ז' דְּבָבָא מְצִיעָא: {ד} כְּלוּמַר וְלֹא תוֹלָה עֵינָיו בְּדָבָר אַחַר לְגַמְרוּ שֶׁל הַמְּלֹאכָה, אֶלָּא אוֹכְלוּ כֶּךָ כְּשֶׁהוּא לּוֹקָחוֹ:

פרק ג - משנה ב

{ה} **בְּסֵפֶר בֵּית דָּוִד הַצָּרִיף** עֵינָן לְמָה נִדְחַק לְפִרְשׁ כּוּי, דְּאָף בְּאוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה הַדִּין כּוּי. וְכֹן הוּא בְּרַמְבַּ"ם בְּחַבּוּרוֹ: {ו} וְעֵין בְּמַעֲשֵׁר שְׁנֵי פֶּרֶק א' מְשֻׁנָּה א': {ז} **אַחַת כּוּי**. לְפִי שְׁאִין כָּאֵן דְּבָר שְׁיִקְבְּעָהוּ בְּלֹא הַמְּקַח, הַלְכָּף לֹא סָגִי הַמְּקַח לְקַבְּעוֹ קִדְּם שְׁנִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ, כְּרַבִּי יְהוּדָה סוּף פֶּרֶק דְּלַעִיל. וְשִׁתִּים לֹא יֹאכְלוּ, כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ בְּמִשְׁנֵה ה' פֶּרֶק דְּלַעִיל: {ח} **הַקְּפָה**. דְּלִגְבֵי לּוֹקַח הָיִי כְּמוֹלִיף לְשׁוּק, דְּסָגִי לְקַבְּעוֹ כְּדַתְנָן בְּמִשְׁנֵה ה' פֶּרֶק קָמָא, וְהַלּוֹקַח עֵינָיו בְּמִקְחוֹ כְּדַלַּעִיל: {ט} **הַמְּקָצָה**. דְּמִקְצָה עָשׂוּ אוֹתוֹ כְּמִצְרַף. יְרוּשָׁלַיִם:

פרק ג - משנה ג

{י} **מְקַרְטִים**. כְּמוֹ מְקַרְטִים, וּמְקַרְטִים כְּמוֹ מְכַרְסִים. הַרְמַבַּ"ם. וְזֶהוּ שְׁכַתְבַּת הַר"ב וְדוּמָה לוֹ יְכַרְסְמָנָה כּוּי: {יא} **עָלָה**. לְבַדּוֹ מִן הַמְּחַבֵּר, וְלֹא יֹאחֲזֵ הַקְּלַח בְּיָדוֹ לְאָכַל. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הַפְּרוּשׁ:

פרק ג - משנה ד

{יב} **קְצִיצוֹת**. גְּרִנְרִים תְּלוּשִׁים מֵאִיזוֹ אֵילָן שְׂיֵהִיו. הַרְמַבַּ"ם. וְהַר"שׁ מְפָרֵשׁ עַל שֵׁם שֶׁהַכְּלִי שְׁקוּצָצִין בּוֹ תֵּאֲנִים נִקְרָא מְקָצָה: {יג} לְפִי גִירְסַתּוֹ הוּא עַל שֵׁם הַמְּקָצוּעוֹת שֶׁהֵם כְּמַחְצָלָאוֹת שֶׁעָלִיהֶן מִיבָּשִׁים אוֹתָם: {יד} **גִּזְל**. וְדוּקָא שְׁמָצָא בְּדָרְךָ, שְׁאֵז יָדוּעַ שֶׁהַבְּעָלִים נִתְיָאֲשׁוּ, לְפִי שְׂרַבִּים מְצוּיִים שֵׁם, אֲבָל אִם מְצָאָן בֵּינוֹ לְבִין חֲבֵירוֹ אֲסוּרִין מְשׁוּם גִּזְל, דְּלֹא מִתְיָאֲשׁ, שְׂיודַע שְׁחֲבֵרוֹ יִמְצָאֵם. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב בְּשֵׁם הַפְּרוּשׁ: {טו} שְׁמַתְלַכְלַכְתָּ וּמִשְׁתַּנִּית בְּצוּרְתָּהּ, וּכְשֶׁמְצָא אוֹתָן תַּחַת הַתְּאֲנָה אֵינּוּ מְכִיר אִם מִזְאֵת הַתְּאֲנָה נִפְלוּ וְנִשְׁתַּנּוּ אוֹ אִם בָּאוּ מִמְּקוֹם אַחֵר, וְאֵין לְבַעַל הַתְּאֲנָה בָּהֶם זְכוּת וְאֵין בָּהֶם מְשׁוּם גִּזְל. הַרְמַבַּ"ם: {טז} **אִם דְּרִסוּ**. דְּגִרוּגְרוֹת קְרוּיִין כְּשֶׁיִּבְשׁוּ קִדְּם שְׁנִדְרִסוּ: {יז} דְּסִתְמָא בְּבִתִּים נִדְרִסוֹת,

וּלְהַכִּי הַצֶּרֶךְ לְמוֹקֵי מִתְנִיתִין כְּשֶׁרֹב דְּוֹרְסִים בְּשָׂדוֹת, דְּהָא בְּנִמְצָא בְּשָׂדוֹת
עֲסָקִין. הַר"שׁ בְּשֵׁם הִירוּשָׁלַּמִּי: { יח } **וְאִם לֹא פִטוּר**. יְרוּשָׁלַּמִּי מְקַשֶּׁה,
וְאֵינָה נִפְרָת אִם דְּרוּסָה הִיא אִם לֹא בְּתַמִּיהָ. וּמִשְׁנֵי פְעָמִים שְׁהִיא בּוֹקֶעַת
מִתַּחַת הַגִּלְגַּל וְהִיא דְּרוּסָה וְהִיא נִרְאִית שְׁאֵינָה דְּרוּסָה, פְּעָמִים שְׁהַרְגַּל
דְּוֹרְסָתָהּ וְהִיא אֵינָה דְּרוּסָה וְנִרְאִית כְּדְרוּסָה: { יט } וְהוּא הֵדִין נִמְי בְּנִי
וּבְנֵי בֵיתוֹ, דְּלֹא שְׁרָן בְּרִישׁ פְּרָקִין אֶלָּא הִיכָא דְעֵדִין לֹא הוּבְאוּ לְמִקּוּמָן.
וְזֵהוּ דְּמִסִּים וְיִהִיב טַעְמָא לְבַהֲמָה מִתּוֹךְ כּו': { כ } **מַחְזִיר**. וְהוּא רְאָיָה
שְׁעָרַי מֵאֲכִיל. הַרְמַב"ם. (רְצוֹנוֹ לֹמַר שְׁאֲכִילַת בְּהֵמָה אֶפְלוּ קִבַּע
כְּשִׁמוֹתָהּ חוּזָר אֵינָה נִחְשָׁבַת רַק לְעָרַאי. כֵּן פִּסְק הַמ"ח כְּדִי שְׁלֹא תִקְשֶׁה
מִמֶּשְׁנָה " פֶּרֶק א' דְּפָאָה. וְעִין בְּפֶרֶק דְּלִקְמוֹן מִשְׁנָה ג'):

פרק ג - משנה ז

{ כא } **פְּטוּרָה**. נִרְאָה לִי טַעְמָא כְּדָא מְרִינָן בְּיוֹמָא [דף י] דְּבֵית סֵתְמָא לֹא
מְקַרִי אֶלָּא בֵּית חֶרֶף וּבֵית קִיץ. לְפִיכָךְ לֹא טְבוּלָה. פְּרוּשׁ: { כב } כְּדָא מְר
שֵׁם בְּיוֹמָא:

פרק ג - משנה ט

{ כג } **דְּבָרֵי רַבִּי טַרְפוֹן**. וּמוֹדָה רַבִּי טַרְפוֹן גַּבֵּי מְקַח, דְּתֵנָן בְּפֶרֶק ב' מִשְׁנָה
ו' מְגַרְגֵר בְּאֶשְׁכּוֹל. הַר"שׁ: { כד } **שְׁבַחְצִיר**. וְדָרְךְ אֵלּוּ הָעֲשָׂבִים שְׁצוּמַחִין
בְּגִנּוֹת וּבְבֵתִים מִבְּלִי שְׁיִזְרְעוּ אוֹתָם. הַרְמַב"ם:

פרק ג - משנה י

{ כה } **וְנוֹטָה כּו'**. נוֹף אֶחָד מִן הַתְּאֵנָה. הַר"שׁ: { כו } וּמִשּׁוּם דְּבִכְלֵי גְמָרָא
שְׁדִינָן נוֹף בְּתֵר עֶקְרוֹ, אִיזְטְרִיךְ לְמִימֵר דְּלַעֲנִין מְקַלֵּט זְמַנִּין דְּשְׁדִינָן עֶקְר
בְּתֵר נוֹף, אֵף עַל גַּב דְּבְתֵר עֶקְרוֹ נִמְי שְׁדִינָן. תּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב: { כז } זֶה
לְשׁוֹן רִש"י בְּמִסְכַּת מִכּוֹת, דְּתִשְׁדִּי עֶקְרוֹ בְּתֵר נוֹפוֹ וְאָסוּר לְאֲכֹלוּ בְּעֶקְרוֹ,
אֶלָּא אִם כֵּן פְּדָאוּ מִקְדָּם שְׁנַכְנַס, [וּכְחוּץ לִירוּשָׁלַיִם דְּמִן]. וְעִין בְּתוֹסְפוֹת
יוֹם טוֹב:

פרק ד - משנה א

{א} השולק. לרבותא נקט השולק, שהוא פחות ממבשל, וכל שכן המבשל:

פרק ד - משנה ג

{ב} וכשמחזירים מתערבים הטמאים עם הטהורים. ובשעה שנטל דקדק שלא יטמא אלא מקום מגעו, הינו אותו שנגע בהו ונטלן. אי נמי כגון שנטלן בפשוטי כלי יע, או שנתן לו חברו:

פרק ד - משנה ה

{ג} ואם קלף כו'. משמע אפלו אחת אחת, דאי תימא דוקא בצרף ונתן לתוך ידו קשיא רישא, וזה דעת רש"י בביצה דף י"ג. והתוספות כתבו דלא נהירא, דמשמע שהטעם מפני שהוא גמר מלאכה הואיל והוא קולף הרבה ביחד. ונראה לי דתנא אורחא דמלתא נקט, דכשמצרף נותנם לתוך ידו. והרבה דנקטו התוספות לאו דוקא, דבשתיים ח"ב. תוספות יום טוב:

ה

פרק

פרק ה - משנה א

{א} ותמיהה לי מאי מעשר שניך בנטיעות. ונראה לי שפך צריך לומר, העוקר שתלים נטיעות אף על פי שיש בהם פרות. אי נמי העוקר שתלים הינו בצלים וכרשים, שדרך הגננים אחר שצמחו מעט עוקרין אותם ושותלין אותם במקום אחר ומתעבין וגדלין יותר. תוספות יום טוב: {ב} לשון הר"ש, לקח במחבר פטור דאין מקח קובע במחבר. אבל תלוש דימיא דמחבר קובע אף על פי שלא נגמרה מלאכתו, וסתמא כרבי מאיר דלעיל בפרק ב' משנה ה':

פרק ה - משנה ב

{ג} ולא נקט שבת לפטור כמו דנקט בסיפא שבת לחובה. ובירושלמי מפרש דגם לענין שבת פטור:

פרק ה - משנה ד

{ד} ולגבי תבן ללקט ממנו חטים: {ה} בלבן. ואם אין בלבן, תנאי בית דין הוא. תוספתא. ודוקא בתרומה, הנטלת מאמד, אבל מעשר הא קחזינו שלא עשר כפי המדה על אלו הדברים. תוספות יום טוב:

פרק ה - משנה ה

{ו} ולפי שאין לה כל חטה וחטה שאין בו משני חלקיו, מפריש מהכל, וחלק השלישי מוכר לכהן או ללוי. פרוש:

פרק ה - משנה ו

{ז} רבי יהודה מחיב. והינו במעשר, אבל בתרומה לא, כדאמר לעיל משנה ה' התורם בלבן על הכל. הר"ש בשם הירושלמי. עוד כתב דעד כאן לא מחיב רבי יהודה אלא מניה וביה, אבל מעלמא לא, דלמא אתי לאפרושי מן החיוב על הפטור כו':

פרק ה - משנה ח

{ח} שאביהן תרומה. כההיא דתנן בריש פרקין העוקר לפת וצנונות מתוך שלו ונוטע לתוך שלו לזרע, חבב מפני שהוא גרן. ואם עשאן תרומה ונטען לזרע, הזרע נאכל לזרים. תוספות יום טוב: